

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ ๑/๖๕ (๑ - ๓๑ ต.ค.๖๕)

“ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของรัสเซีย 2021: การขยายอิทธิพลใน Asia-Pacific”

“รัสเซีย” กับการพยายามทวงคืนตำแหน่งมหาอำนาจของโลก ซึ่งประเด็นที่น่าจับตามองเป็นพิเศษ คือ

“ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงใหม่ของรัสเซีย” ที่เน้นความสัมพันธ์กับจีนและอินเดีย รวมถึงภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพลวัตมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งเน้นทางด้านยุทธศาสตร์ที่ส่งผลให้การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัสเซียต้องพยายามที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ บทความนี้จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงความทะเยอทะยานและความพยายามของรัสเซียต่อการเป็นมหาอำนาจในเอเชีย-แปซิฟิก (Aspiring Asia-Pacific Power)

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงแห่งชาติของรัสเซีย 2021

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเกิดจากการปรับปรุงจากฉบับก่อน ซึ่งถูกใช้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายใน-นอกประเทศ ท่ามกลางภัยคุกคามและความท้าทายรูปแบบใหม่ โดยมีพื้นฐานที่สำคัญต่อการวางกลยุทธ์ในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ การประกันความมั่นคงของรัฐ และลำดับความสำคัญในเชิงกลยุทธ์และนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ โดยกำหนดลำดับความสำคัญไว้ ดังนี้ (๑) การอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชาวรัสเซียและการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ (๒) การป้องกันประเทศ (๓) รัฐและความมั่นคงสาธารณะ (๔) ความปลอดภัยของข้อมูล (๕) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (๖) การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (๗) การปกป้องค่านิยมทางจิตวิญญาณและศีลธรรมของรัสเซีย วัฒนธรรมและอนุสรณ์ทางประวัติศาสตร์ (๘) ความปลอดภัยและการจัดการสิ่งแวดล้อม และ (๙) เสถียรภาพเชิงกลยุทธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ฉบับนี้ ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาความมั่นคงแห่งชาติ และลงนาม โดยประธานาธิบดีปูติน เมื่อวันที่ ๒ ก.ค.๖๕ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเนื้อหาของเอกสารนี้ ไม่เพียงแต่ครอบคลุมประเด็นความมั่นคงเท่านั้น ยังครอบคลุมถึงเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และค่านิยม ไปจนถึงการป้องกันประเทศ

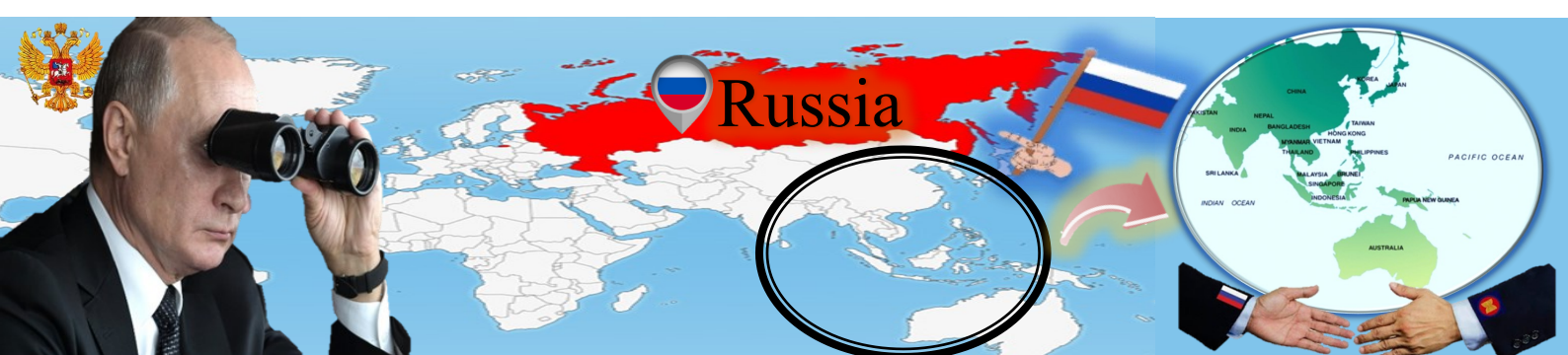
เนื้อหาของยุทธศาสตร์ใหม่ของรัสเซีย นั้น มีความแตกต่างจากฉบับเดิมในหลายด้านอย่างชัดเจน คือ เรื่องความสัมพันธ์ที่ถดถอยและการเผชิญหน้าระหว่างชาติตะวันตก สหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรมากขึ้น ส่งผลให้นโยบายต่างประเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ และชาติตะวันตกถูกมองข้ามไป ในทางตรงข้าม กลับมีการเพิ่มความสำคัญของเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific) ซึ่งเน้นการส่งเสริม

ความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับจีนและอินเดีย เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของรัสเซียในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมากยิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัสเซียปฏิเสธแนวคิดยุทธศาสตร์ “อินโดแปซิฟิก” ของสหรัฐฯ พร้อมกับแสดงความเป็นปรปักษ์ต่อสหรัฐฯ และ NATO อย่างชัดเจน เช่น การลดการใช้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ พร้อมทั้งปฏิเสธโอกาสในการร่วมมือกับสหภาพยุโรป ประกอบกับความพยายามในการกลับคืนสู่เอกภาพของการเป็นชาติมหาอำนาจของรัสเซีย พร้อมกับการให้ความสำคัญต่ออนาคตในเรื่องของเทคโนโลยีและสภาพอากาศ ทั้งนี้ รัสเซียได้ให้ความสำคัญของศักยภาพและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของพลเมืองรัสเซีย ท่ามกลางค่านิยม และมรดกทางประวัติศาสตร์ที่ถูกโจมตีจากโลกภายนอก ส่งผลให้เกิดการแตกแยกภายในประเทศ จนนำไปสู่การประท้วงและภัยคุกคามต่าง ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การถูกโจมตีและการแทรกแซงกิจการภายในประเทศทางไซเบอร์ จึงนำไปสู่ยุทธศาสตร์ใหม่ในเรื่องการรับรองความปลอดภัยทางไซเบอร์ รวมไปถึงการกำหนดเป้าหมาย ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเทคโนโลยีและการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอกประเทศ

รัสเซีย-เอเชียแปซิฟิก

ปัจจัยที่ส่งผลให้รัสเซียมีความสนใจภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะจีนและอินเดียนั้น เนื่องมาจากรัสเซียมีอิทธิพลทางการทหารและการเมืองนอกพรมแดนของรัสเซีย ส่งผลให้รัสเซียมีความขัดแย้งกับชาติตะวันตก ซึ่งเห็นได้จากกรณีของการผนวกไครเมีย การปฏิเสธให้ความร่วมมือในการสืบสวนในกรณีเครื่องบินสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ MH17 ถูกยิงตก และการสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ทางตะวันออกของยูเครน ซึ่งเป็นเหตุให้ชาติตะวันตกและประเทศในแถบยุโรปคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจแก่รัสเซีย

รัสเซีย-จีน: ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-จีนมีแนวโน้มดีขึ้น เห็นได้จากการส่งเสริมประสานงานทางยุทธศาสตร์ และความร่วมมืออย่างรอบด้านในสนธิสัญญาเพื่อนบ้านที่ดี มิตรภาพ และความร่วมมือ (Treaty of Good-Neighborliness and Friendly Cooperation) และความสัมพันธ์แบบพหุภาคีในองค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization: SCO)

รัสเซีย-อินเดีย: ความสัมพันธ์ของรัสเซีย-อินเดียเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกจากความร่วมมือที่สำคัญ เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ เชื้อเพลิง พลังงานนิวเคลียร์ และอัญมณี รวมถึงการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ เหมืองแร่ อุตสาหกรรมเกษตร และเทคโนโลยีขั้นสูง (หุ่นยนต์ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีชีวภาพ)

รัสเซีย-อาเซียน: ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซีย-อาเซียนมีความพยายามในการเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับนโยบาย The Turn to Asia ของรัสเซียจากแถลงการณ์ Sochi Declaration 2016 และกำหนดแผนการดำเนินงานอย่างรอบด้านเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนและรัสเซีย ทั้งในด้านการรับมือต่อการแพร่ระบาดของ COVID-19 การส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวระหว่างกัน พร้อมด้วยความพยายามในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนและสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย (Eurasian Economic Union: EAEU) ที่รัสเซียเป็นแกนนำ ภายใต้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัสเซียในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อรักษาห่วงโซ่อุปทานในระดับภูมิภาค นอกจากนี้ รัสเซียยังแสดงเจตนาสนับสนุนสนธิสัญญาความร่วมมือของอาเซียน ได้แก่ การประชุมสุดยอดอาเซียน-รัสเซียที่บรูไนเป็นเจ้าภาพในปลาย ต.ค.๖๔ รวมถึงการเยือนประเทศอาเซียนทั้งในอินโดนีเซีย และสปป.ลาว ของนาย Sergey Lavrov รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัสเซียในปี

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นวิเคราะห์ได้ว่า ความพยายามของรัสเซียต่อการขยายอิทธิพลมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบความสำเร็จในระดับภูมิภาคเป็นหลัก เนื่องจากหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของรัสเซียในหลายประเทศเป็นปรปักษ์กัน เช่น จีน อินเดีย และเวียดนาม ประกอบกับความสัมพันธ์หรือความร่วมมือแต่ละประเทศไม่เท่ากัน โดยเฉพาะความร่วมมือที่เพิ่มมากขึ้นจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 และการประสบความสำเร็จในการผลิตวัคซีนของรัสเซีย “Sputnik V” รัสเซียได้สนับสนุนวัคซีนให้กับเวียดนาม เมียนมา สปป.ลาว อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นพิเศษ นอกจากนี้ รัสเซียยังพยายามแสวงหาโอกาส จากการเพิ่มขีดความสามารถในการขยายฐานการผลิตวัคซีนไปยังจีน อินเดีย เกาหลีใต้ และเวียดนาม อีกประการหนึ่ง คือ รัสเซียใช้วัคซีนเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการขยายอิทธิพล โดยรัสเซียให้คำมั่นว่าจะจัดโครงการฝึกอบรมแก่บุคลากรทางการแพทย์ ในด้านเทคนิคและวิชาชีพ ชุดทดสอบ ยา และวัคซีน ให้กับประเทศในอาเซียนเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือแบบพหุภาคีมากกว่าพหุภาคี นอกจากนี้ บทบาทและศักยภาพทางการทหารของรัสเซียมีความร่วมมือกับเวียดนามและเมียนมาเป็นพิเศษมากกว่าประเทศอื่น ส่งผลให้ประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์กับรัสเซีย มีความได้เปรียบทางด้านยุทธศาสตร์ทางทหาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดทางความขัดแย้งในด้านอาวุธจากการแข่งขันการสะสมอาวุธ (Arms Race) และอาวุธที่มีความรุนแรงอย่างพลังงานนิวเคลียร์ภายในภูมิภาค

ความสำเร็จภายใต้ความร่วมมือระหว่างรัสเซียกับประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ค่อนข้างมีความแตกต่าง หากเปรียบเทียบกับจีนและสหรัฐฯ ที่เป็นพันธมิตรคู่ค้ากันมาอย่างยาวนาน แต่อย่างไรก็ตาม

ในระยะหลังก่อนการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ฉบับดังกล่าว รัสเซียเองก็มีความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้ามาขยายอิทธิพลในอาเซียนรวมถึงประเทศไทย เห็นได้ชัดจากการเยือนของผู้นำรัสเซียและการเข้าร่วมประชุมสุดยอดอาเซียนต่าง ๆ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-รัสเซีย ได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตมายาวนาน ซึ่งจะครบรอบ ๑๒๕ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ รวมถึงความพยายามในการผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหภาพเศรษฐกิจยูเรเชียในอนาคตร่วมกัน กล่าวได้ว่า บทบาทของรัสเซียต่อภูมิภาคนี้ มีแนวโน้มรูปแบบของความสัมพันธ์ลักษณะการประสานความร่วมมือแบบพหุภาคี

ข้อเสนอแนะ

ด้วยยุทธศาสตร์ความมั่นคงฉบับใหม่ และความพยายามของรัสเซียที่ต้องการขยายอิทธิพลมายังประเทศในแถบเอเชีย ทั้งจากการเป็นพันธมิตรที่ดีและการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ดังนั้น หน่วยงานความมั่นคงของไทยในฐานะสมาชิกอาเซียน ควรแสวงหาโอกาสจากการขยายอิทธิพลดังกล่าว ดังนี้

๑. ควรใช้โอกาสนี้เป็นพันธมิตรที่ดีกับชาติมหาอำนาจอย่างรัสเซีย เพื่อแสวงประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพของประเทศ และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งต่อประเทศมหาอำนาจอื่นที่จะเข้ามากดดันประเทศไทย

๒. ควรใช้จุดแข็งของรัสเซียในด้านความสามารถทางเทคโนโลยี แสขยานภาพทางการทหาร และการมีคลังอาวุธนิวเคลียร์ขนาดใหญ่ ในการแสวงหาโอกาสในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีของรัสเซียเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ เพิ่มขีดความสามารถให้กับหน่วยงานความมั่นคง และกองทัพให้มีความเข้มแข็ง รวมไปถึงควรเสนอให้มีการจัดฝึกร่วม/ผสมทางการทหารเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถให้กับบุคลากรของกองทัพ พร้อมทั้งควรมีการถ่ายโอนเทคโนโลยีทางการทหารที่ทันสมัย เพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต

๓. ควรแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์และการวิจัยวัคซีน ทั้งจากหน่วยงานด้านความมั่นคงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนความช่วยเหลือในการป้องกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 สำหรับเป็นแนวทางในการรับมือต่อการแพร่ระบาดระลอกใหม่ หรือโรคอุบัติใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ข้อมูลอ้างอิง

- <https://carnegiemoscow.org/commentary/84893>
- https://si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=1454
- <https://www.usnews.com/news/top-news/articles/2021-10-13/who-says-approval-process-for-russias-sputnik-v-vaccine-still-on-hold>
- <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2021/07/CO21113.pdf>
- <https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/q3-global-forecast-2021%282%29.pdf>
- <https://www.orfonline.org/expert-speak/russias-new-national-security-strategy/>
- <https://orbli.am/en/post/906/2021-09-06/Russia>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน/สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ .....

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

บทวิเคราะห์โดย กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ